

Nyt fra Sprognævnet

Introduktionsnummer januar 1985

Atter Nyt fra Sprognævnet

Med dette introduktionsnummer indbyder Dansk Sprognævn tidligere abonnenter på Nyt fra Sprognævnet og andre interesserede til at tegne abonnement på det nye Nyt fra Sprognævnet.

Nyt fra Sprognævnet nr. 20 (1978) indeholdt en forsideartikel med overskriften »Intet Nyt fra Sprognævnet«. Baggrunden for denne nedslående overskrift var at nedskæringerne i de offentlige udgifter havde tvunget Sprognævnet til at standse udsendelsen af bladet. I 1981 lykkedes det dog at skaffe penge til endnu et enkelt nummer, men siden da har udsendelsen af nævnets blad helt været indstillet.

Det gamle Nyt fra Sprognævnet var – bortset fra et beskedent engangsbeløb – gratis for abonnenterne. Ganske vist var der mange der meddelte at de gerne ville betale for bladet, men det

kunne ikke lade sig gøre efter de regler der gjaldt for statsinstitutioners indtægter og udgifter. En eventuel betaling fra abonnenterne ville ikke kunne bruges til at lave blad for, men ville gå direkte i statskassen.

Disse regler er nu ændret, og det er grunden til at Nyt fra Sprognævnet atter kan udkomme – men altså ikke længere gratis.

Det nye Nyt fra Sprognævnet udkommer med 4 numre om året, og hvert nummer vil være på 12 sider. Det er en væsentlig udvidelse i forhold til det gamle Nyt fra Sprognævnet, der udkom med kun 2 numre a 8 sider om året. Denne udvidelse medfører at det bliver muligt at bringe mere stof i det nye blad end i det gamle. Ligesom tidligere vil der i Nyt fra Sprognævnet være svar på sproglige spørgsmål fra abonnenter og andre sprogbrugere, men derudover vil bladet også komme til at indeholde kortere og længere ar-

tikler om dansk sprog og sprogbrug, både om sprogrigtighedsproblemer (retskrivning, udtale, sætningsbygning osv.), og om nye ord og om nye håndbøger i dansk sprog og sprogbrug.

Man tegner abonnement på Nyt fra Sprognævnet ved at indbetale 40 kr. på Dansk Sprognævns postgirokonto 6 10 17 20 (girokort vedlagt). For dette beløb vil abonnenterne få tilsendt første årgang af bladet (4 numre). Nyt fra Sprognævnet udsendes med to numre i forårshalvåret og to numre i efterårshalvåret. Første nummer udsendes i april 1985.

BØGER M.M.

I 1984 udkom der en ny stor ordbog med nye ord og udtryk. Bogen hedder *Nye ord i dansk 1955-1975* og er udarbejdet af Pia Riber Petersen under medvirken af Jørgen Eriksen. Begge forfattere er ansat i Dansk Sprognævn, og bogen er udsendt som nr. 11 i serien Dansk Sprognævns skrifter.

Ordbogen indeholder i alt ca. 5000 nye ord som er blevet almindelige i de 20 år den dækker. Der er ikke egentlige betydningsforklaringer i ordbogen, men de enkelte ord belyses ved hjælp af citater fra aviser og bøger mv. Desuden indeholder bogen oplysninger om hvor de forskellige ord stammer fra.

Nye ord i dansk 1955-1975 er på 678 sider og koster 485 kr. Den er udkommet hos Gyldendal og kan kun købes i boghandelen.

HISTORIEN OM ET ORD

Okay

Det engelske *o.k.* (*okay*) har i hvert fald siden omkring 1930 været brugt på dansk. Der har gennem tiderne været fremsat mange fantasifulde teorier om hvad ordet kommer af. Enkelte har fx påstået at der lå et indiansk ord bag eller et vestafrikansk ord ført med slaver til USA. Andre har ment at *o.k.* skulle komme af den tyske vending *ohne Korrektur* 'uden rettelser' eller af den franske *au quai* 'på kajen' (en besked til et skib om at det kunne lægges til kaj og losse sine varer). Atter andre har hævdet at de to bogstaver står for *Old Kinderhook* (øgenavn til en amerikansk præsidentkandidat i 1840, som var fra Kinderhook i staten New York). Desuden har man henvist til et skotsk dialektudtryk *och aye* (i Nordirland *ough aye*) 'alt i orden' og tilmed til oldgræsk *olá kalá* 'alt godt'.

Den forklaring som er mest veldokumenteret og virker mest sandsynlig, er givet af den amerikanske forsker Allan Walker Read i tidsskriftet *American Speech*, 1963 og 1964. Det ældste trykte citat med *o.k.* har han fundet i *Boston Morning Post* 23.3.1839: »o.k. – all correct«. Allerede under kampagnen før præsidentvalget i 1828 forekom der spøgende stavemåder med *k* i stedet for *c*, fx af ordet *Congress*, og i hvert fald fra sidst i 1830'erne kan man spore en tilbøjelighed til at bruge initialforkortelser hvor man med vilje byg-

ger forkortelserne på galt stavede ord for at opnå en spøgende virkning, fx K. Y. for *no use* (som om det stavedes »know yuse«). På samme måde mener Read at når der står *all correct* efter o.k. i citatet fra 1839, skyldes det en spøgende stavemåde, fx »oll korreect«.

Arne Hamburger

SPØRGSMÅL OG SVAR

Spørgsmål: Hvad forstår man ved *knækprosa*?

Svar: Ordet *knækprosa* bruges især om tekster der ser ud som om de er digte, men som i virkeligheden er prosatekster hvor linjerne er »knæk-
ket«.

Når ordet er brugt på denne måde er det normalt nedsættende.

Men i litterært fagsprog kan det også bruges som en neutral betegnelse for det der også kaldes

prosadigte eller *frie vers*.

Ordet *knækprosa*

er dannet af
litteraturforskeren

Torben Brostrøm

i 1979.

Dette svar er opstillet som
knækprosa.

I Dansk Sprognævns Årsberetning 1983 (Gyldendal, 1984), s. 23-24, er der en udførligere behandling af begrebet *knækprosa*.

Spørgsmål: Hedder det *barselorlov* eller *barselsorlov*?

Svar: Begge former må anses for korrekte. Det er dog formen med *s*, *barselorlov*, der er den almindeligste i dag, i hvert fald i den aldersgruppe hvor det kan være aktuelt med en sådan orlov.

Ordet er ikke med i den nugældende udgave af Retskrivningsordbogen, men den har i stedet de to ord *barsel-feber* og *barselseng* uden *s*. I den nye udgave af Retskrivningsordbogen, som ventes udsendt i løbet af et års tid, vil der blive givet valgfrihed mellem *barsel-* og *barsels-*, både i *barsel(s)orlov* og i de øvrige sammensætninger med *barsel(s)-* som første ord.

Spørgsmål: I går så jeg på en check et af de besynderligste talord jeg endnu har mødt: *entifem* 'femten'. Hvor udbredte er den slags former, og hvad mener Sprognævnet om dem?

Svar: Sprognævnet må bestemt råde til at holde sig til *tretten*, *fjorten*, *femten* osv. Og i øvrigt er talord med *enti-* som fx *entitre* og *entifem* vistnok ikke med i nogen ordbog eller grammatik.

Ordene *entitre* osv. er dog ikke helt så sjældne som mange umiddelbart vil le tro. Der er et trykt vidnesbyrd fra 1897 om at de forekom på postanvisninger. De kan endda føres en snes år længere tilbage i skøder og pantebreve. Da checks i løbet af 1900-tallet kom mere og mere i brug, blev de i et vist omfang (sammen med tal som *femtito* osv.) overført til checks, nok først og fremmest i erhvervslivet.

Breakdance mv.

84-sommerens dille for de helt unge blev gadedansene *breakdance* og *electric boogie* til musik fra den medbragte *ghettoblaster*. Hele historien stammer, som ordene viser, fra USA, og det begyndte så småt herhjemme i sensommeren 1983. Om foråret blev der afholdt nogle konkurrencer og dermed slog det an.

Fænomenet er opstået i ghettokvartererne i 70'erne og heraf stammer navnet *ghettoblaster* på den store transportable kassettebåndoptager (*blaster* kan oversættes til *lyddrøn*). Ud af ghettoblasteren (ja, ordet er blevet så almindeligt at det nu bøjes efter dansk bøjningsmønster) drøner en rå elektrificeret musik med en staccato rytme.

Til musikken tales der undertiden en rytmisk tekst, *rapsangen*. Ordet *rap* har ikke noget med det danske ord *rap* at gøre, men er amerikansk slang for 'tale'. Til musikken danses der af fortrinsvis drenge *electric boogie* og *breakdance*.

Electric boogie eller *robotdans* som den forsøgsvis er kaldt på dansk, går ud på at bevæge sig i stødvise, robotagtige, stive bevægelser og virke så elektronisk som muligt. I *breakdance* eller *breakdans* er bevægelserne blødere, og et væsentligt element er akrobatikken. *Break* er det samme ord som dansk *brække* og det hentyder naturligvis til de abrupte (hals)brækkende bevægelser.

Pia Riber Petersen

Sprognævnene i Norden samarbejder bl.a. om navne på stater og nationalitetsbetegnelser. Man stræber efter at finde frem til former der er så ensartede som muligt og som samtidig er brugbare i dansk, norsk, svensk og finsk. Fx er nævnene blevet enige om at anbefale afledningerne *bruneier* og *bruneisk* til *Brunei*, den nye stat på Borneo.

For nylig fik *Øvre Volta* nyt navn: *Burkina Faso*. Spørgsmålet om hvad man skal kalde indbyggerne vil blive drøftet snarest på et møde mellem sprognævnene.

Nyt fra Sprognævnet

Introduktionsnummer januar 1985

Nyt fra Sprognævnet udgives af Dansk Sprognævn. Det udkommer 4 gange om året og koster 40 kr. for en årgang. Man kan tegne abonnement ved at indbetale 40 kr. på Sprognævnets postgirokonto 6 10 17 20.

Artikler med navn står for den enkelte forfatters regning. Usignede artikler giver udtryk for Sprognævnets mening.

Eftertryk er tilladt når kilden angives.

ISSN: 0550-7332

Tryk: Luna-Tryk I/S, København

Dansk Sprognævn, Vester Voldgade 115, 3., 1552 København V.

Postgiro 6 10 17 20. Telefon (01) 11 37 05 (oplysning 10-14).